

Изази три
пут у месецу
на 1½ табаку.

Претплата се
шаље напред
уредништву

Неплаћена
писма од не-
редовних до-
писника не-
примају се.

ПАСТИР

ЛИСТ ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ ДУХОВНОГ САДРЖАЛА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ РЕКТОР БОГОСЛОВИЈЕ ПРОТА НИКОЛА ПОПОВИЋ.

САДРЖАЈ: Уплатницима „Пастира“. — Беседа. — Моралне поуке. — Још неколико речи о Митрополиту. — Српска црква. — Казивање из Историје хришћанске цркве. — Огласи.

УПЛАТНИЦИМА „ПАСТИРА.“

Овим бројем завршујемо 1869 ту а и дућим мислимо у име Бога и помоћу љубитеља духовне просвете започети 1870-ту годину.

Излазећи с позивом на предплату „Пастира“ у почетку ове године, ми рекосмо, да ћемо донети нашим читаоцима до 48 штампаних табака нашег листа, па тако и учинисмо.

Што се тиче садржине листа, као и то да ли смо ми верно одговорили свом програму, то није наше судити. А толико знамо колико смо и сами могли приметити а и што су нам други људи у различним листовима наше књижевности примечавали да је „Пастир“ заиста имао неке своје мане, а на име: што није баш свагда уредно и на време читаоцима долазио; што је неке чланке започињао па их без продужења оставио; увршћавао многе чланке, а од свакога по мало, тако да је читаоцима губио вољу у онакој скучености читати их. Но ми смо већ на ове примедбе и раније давали своје разлоге, а и сада можемо у две три речи исказати их: *оскудица новчана* — ево узрок свему. Кад би

За све српске
крајеве стаје
на годину
60 гр. или
6 фор. на по
године 30 гр.
или 3 фор.
на три мес.
15 гр. или
1. фор. и 50
новчића.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

било мало више предбројника а и ово, што их има, кад би тачно и на време јављали се с предплатом, те неби у вересии много лежало а и пропадало, онда би и експедиција ишла на време а и чланци били у свези, јер би се ма и за малу новчану награду нашли људи, који би све ово *обавезно* радили а не овако, као до сад за љубав, па према овоме радио сваки кад је могао и колико је могао. А ми сами према оволиким други званичним пословима, код све добре воље своје, нити смо могли нити смо били у стању попунити све ове празнине.

Но једно што смо сада с премештајем брата свог г. Радојка Поповића за писара у Министарство Унутрашњих дела могли поверити њему сва примања и издавања око „Пастира“ па и експедицију; а друго што смо добили два млада и врсна сурадника из виших духовних завода да нас у овом раду подпомогну а за награду, коју смо у стању дати им; напоследку треће што имамо тврдо уверење да ће се наш читалачки свет боље одазвати у новој години с предплатом него што је било досада, — решили смо се, као што већ рекосмо, продужити издавање овог листа и на идућу 1870-ту годину, с пуним уверењем да ће у свему бити тачније и боље. Па зато и позивамо све родољубиве пријатеље књиженности и напредка, а нарочито свештенике и учитеље, којима наш лист од повеће користи може бити, да нам се на позив овај с предплатом одзову и то што скорније како би се напред знало, колико бројева да штампамо, те да бар у том штете нетрпимо прештампавајући доцније поједине бројеве ради неких уписника, као што смо то морали чинити и ове године. А у исто време молимо оне, који су наш лист у овој години држали, а нису још платили, да час пре оправе новце. Јер кад нам не би они платили, не би могли поред све наше жеље лист и даље издавати.

Програм нашег листа остаје онај исти; с тим додатком што ћемо ове године доносити својим читаоцима поред оста-

лог свагда у напред на месец дана *правило црквенско* (типик), како се ово има вршити на све важније празнике, предпразнства и попразнства преко године, нарочито у дане великог поста или четрдесетнице; а к томе сваког месеца по један цео штампани табак *руско-српског речника*, те да тако наши читаоци за годину дана могу имати уз „Пастира“ ако не пуни, а оно бар $\frac{3}{4}$ руско-српског речника, који је, ако се неварамо, у садашње доба од велике потребе бар млађем нараштају нашем.

Осем тога побринућемо се да у познамо наше читаоце и са *каноничким правом* наше православне цркве које је до сада слабо обрађивано, но које може бити од велике користи не само духовним већ и световним лицима.

Цена нашем листу остаје иста, а тако и скупљачима за труд извесна награда.

Уписници могу се јавити с предплатом у Београду: *уредништу „Пастира“*. У Неготину: г. Д. Милоковићу проти; у Зајечару: г. Сими Бимбићу управ. Реалке. У Пожаревцу: г. Илији Протићу свештенику. У Градишту: г. Борђу Поповићу намеснику; у Смедереву: г. М. Банићу проти; у Крагујевцу: г. Милоју Бариактаровићу свештенику; у Гагодини: г. Проти М. Миличићу; у Параћину: Ј. Петровићу намеснику; у Ужици г. Проти Г. Поповићу; у Шабцу г. Проти Јанку Јовановићу; у Ваљеву: г. Проти Ж. Марковићу. И напоследку на све проте и намеснике без разлике, које ми од наше стране лепо молимо, да се овог труда приме.

Б Е С Е Д А *)

„Людїе сѣдѣщїи ко тмѣ,
видѣша свѣтъ келїи.“

(Исаїа г. 9. ст. 2)

Овако је некада у васторгу душе своје, сматрајући умним очима својима долазак и рођење Спаситеља рода човечанског, сматрајући сбиће и промену, тада у човечанству

*) Коју је говорио на св. Андреју првозваног ђакон крагујев. цркве.

завапио велики и славни пророк еврејски Исаија: „Людје сѣ-
дации во тмѣ, видѣша свѣтъ велій:“ И заиста, народи, који
дотле седеше у тами незнања и глупости, но који поимише
здрава начела свете и божанствене науке Христове, угле-
даше „свѣтъ велій,“ просветише се, познадоше високо зна-
чење и определење човеково, које дотле понижено бејаше
до роба.

И наш народ српски, који некада бејаше чувен и славан,
који за времена својих краљева бејаше моћан, а за време
својих царева силан, — са грехова својих великаша, бејаше
по томе за неколико стотина година покривен тамом плача и
кукања, тамом самовоље и отимања, тамом гоњења и пре-
туцања, тамом безчастија, тамом клања и убијања, тамом
најцрњега робовања.

Ал на данашњи дан, — на данашњи свети дан, јави се,
избављење једноме делу народа српског и засија му сунце
миле слободе: на данашњи дан захори се слава српска и чу
се далеко за јуначко име србинско; на данашњи дан осве-
шташе се права крвљу српском стечена; на данашњи дан
раскинуше се ланци дугога робовања, србин престаде бити
роб, србин пође по својој милој домовини. — О како је ве-
лики и пунозначајан овај свети дан у новој Историји срп-
ској, и како дубоким осећањем испуњава душу и срце сва-
ког србина! — Па зато ето и дођосмо у ово божње свети-
лиште, да одамо најтоплију благодарност силноме Творцу
васионе, који управи стопе наших отаца и дедова, који бла-
гослови свето дело руку њихових, из којих примисмо ову
слатку слободу. Нека се дакле данас а и кроз сва потоња
времена достојно прославља пресвето и велико име трипо-
стасност Бога у избраном и од њега благословеном народу
српском! —

Но, дуго је србин трпио, дуго је србин стењао, дуго
је тиран на српској земљи аговао, дуго је страх и безча-
стије просипао по српској домовини, доста је суза потекло,

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

доста је невине и драгоцене крви српске проливано, док најпосле насиље душманско непреврши сваку меру, и кад но се у почетку овога века изроди борба крвава и страшна, борба очајничка, борба света за веру и народност, за крс часни и слободу драгу.“ И устаде сиротиња раја, и утврдише се колена разслабљена, и ојачаше мишце изнемогле, и букну свети огањ одушевљења у прсима српским и проли се крвца па домовини српској, и где, душман изнеможе, душман паде, паде за навек пред храбрим и јуначким борцима српским, који заволеше једном и помрети, но више робовати. И многи од њих у томе светоме боју и изгинуше, али из њиховог пепела ниче неумрло чедо њиховог светог рада, ова драга слобода, коју ми данас имамо. Нека је дакле од нас вечна хвала и слава храбрим и витежким борцима ове данашње слободе, коју ми уживамо. Нека је вечна успомена међу нама србима храбрим витезовима нашим, који смело пробијаше ордије турске и који нежалише умрети за своје свето право „за крс часни и слободу драгу.“ Мир нека је светоме праху њиховом у гробовима драгоценом крвљу њиховом заливеним, а душе њихове нека нађу насладе у рајскоме насељу.!

Ал, шта је капља воде према морској пучини, шта ли зрно песка према песчаној пустињи? Шта смо ми један део народа српског, који дан свога ослобођења слаavimo, према толиком народу српском, који од онога дана чемернога па и данас за слободом жуди? Наши очеви и дедови започеше и ослободише један део народа српског, и они према својој и моралној и физичкој снаги учинише доста и много, но немогоше ослободити сву браћу нашу: они то оставише на аманет своје потомству. Нама да, нама браћо, предстоји велики и свети задатак, нама је намењено ослобођење и све остале наше браће. Па и зар може, зар сме слободан србин и син оних храбрих бораца прослављати дан своје слободе, а да се са болом у души, са уздахом у срцу несети одмах

и страдања заробљене браће своје? Зар може, зар сме србин и син оних прослављених иунака равнодушно гледати, како браћа његова у Босни и Херцеговини, у Старој Србији и Бугарској пишту у оковима тежкога ропства и самовоље, у тами мрака и незнања, а да непохита пружити им руку братске помоћи? О не, то неможе, то несме бити. Прах наших отаца пао би тада на наше главе, а потомство наше са стыдом и презрењем спомињало би имена наша, јер извесно је, да у срећи браће наше срећа је и наша, у животу њиховом живот је и наш, у обстанку њиховом — обстанак је и наш. —

„Дрина водо, поносите међо, што мрморе твоји таласи, што ваљају дрвље и камење...“ Да ли ће скоро једном куцнути час, кад ћете чили србин пребродити, кад ли ће браћи својој у помоћ потећи? А ти дични граде некадашње величине српске, дична успомена прошлости српске, да ли си толико живахан, да стресеш тежке ланце црнога робства, које од толико векова на плећима твоим носиш?! —

Браћо, ако икада, данас нам је најнужнија слога братска, љубав и договор. Време је ту, згодан тренутак скупоцен је. Мали смо, старајмо се, да завремена постанемо велики. Своје тражимо што је право и пред Богом и људима, а туђе нам ништа не треба. Имајмо пред очима само опште добро и општу срећу целог народа нашег, и за то будимо готови жртвовати све и сами живот наш. Несмећимо с ума ни страдања и патње заробљене браће наше, пазимо на згодан тренутак и будимо спремни да им помогнемо, да их избавимо, те да с њима постанемо оно, што смо некада били. А сада прослављајући овај свети дан ослобођења нашег, и благодарећи Богу и храбрим борцима нашим за ову слободу, завапимо сви из дубљине душе: да живи мила и света домовина наша, да живи храбри и витежки народ наш; да живи млади кнез наш; да живи млада и свесна србадија. Амин.

Моралне поуке

На св. Николу. *)

У читаном данас јеванђељу, које говори о различним блаженствима небеским, нема готово ни једне црте, која се не би могла применити к животу праведника и чудотворца Николаја, кога данас овако свечано слаavimo.

Спаситељ вели: „*благо онима који су чисти срцем: они ће Бога видети.*“ И како се управо ово обећање божње испунило на данашњем светитељу нашем! Он небеше познат са особитом каквом ондашњег света науком; а међу тим и најпросвећенији дивили су се његовом дубоком богоспознавању. Православна црква нашла је у њему не оборљиву ограду против јереси Арија.

Спаситељ вели: *Благо онима, који су кротки: они ће земљу наследити.*“ И колико је крајева земље у којима се данас преузноси име кротког Николаја! колико ли страна, које би желеле, да буду његово духовно наслеђство?!

Спаситељ вели; „*благо онима, који су ници духом. т. ј. простосрдачни и незазлени: они ће царство војије наследити.*“ И св. црква преузноси Николаја зато, што је он придобио нишетоу богатта.

Спаситељ вели: „*благо онима који су опаднути и гоњени правде ради: они ће се утешити.*“ И св. Николај био је и опадат и гоњен правде ради, но зато и утешен и прослављен.

Живот, дакле св. Николаја, жива је тако рећи, слика данашњег јеванђеља о блаженству, као што је и јеванђеље ово веран цртеж његовог светог и богоугодног живота.

Но између свију ових врлина његових, једна, као драгоцен бисер, крунише све врлине његове и уздиже високо и онако велику личност његову у појму православног света,

*) Говорене у саборно-београдској цркви.

а име: *добročinstvo* или боље да рекнемо *милостиња његова*. Милостиња од ваикада, имала је своје заслуге пред очима неба и земље, јер она има своје начело у природној осетљивости човекова срца. Ми смо тако саздани да поглед на патње и страдања других не може а данас не потресе. Па зато човек, који никога не љуби, који ником нечини помоћи, који не сачуствује свом ближњем, или што је још горе, гледа равнодушно на његове патње и страдања, — такав човек мора бити наравствени изрод у свету, такав човек није достојан да живи у друштву — не треба да носи име човека! А међу тим ако ми и овлаш бацимо свој поглед на доба и друштво које беше сувремено данашњем светитељу нашем, то на жалост и стид човечанског рода можемо лако видети, да у већини ово дивно човечанско чувство беше угушено. Римска империја са својим деспотизмом довела беше виши сталеж до крајњег *безумија* а нижи — до крајње оскудице и сиротиње. У вишем сталежу благо се просипало без разбора, без рачуна, ал за сиромашка не беше милости, не беше сажаљења. Једина света црква, добивши слободу да може и говорити и давати што у корист сиротиње, без сумње, није пропуштала ни једне прилике а да не подигне свој глас у одбрану њихову. И она их заштићаваше и помагаше колико имађаше снаге и средстава нештедећи у исто време са строгом опоменом ни оне, у чијим рукама бејаху богатства и власти. Но зло веома дубоко беше пустило свој корен тако, да се немогаше зауставити, а толи сасвим истребити. Трговине беху пале, земље занемарене; међу тим непрестани ратови, међу-собице, грамзења око власти и круне, још већма окамењаваху срца појединих имућних на спрам бедних. Нижој класи свуда и на све стране бејаху врата затворена, — свуда, само не у цркви, и не код њихових архипастира, нарочито код архипастира мирликиске цркве светитеља Николаја.

„Ја стрепим кад погледам, говораше он у очи богаташима, како ни савета ни искуства, ни обећања Божија, ни страх за своје вечно спасење — непокрећу вас на милост и помоћ према беднима. Ми са своје стране чинимо све, што нам је у могућности, но ми без вас нисмо у стању помоћи свима, па зато се и обраћамо к вама. Ви одобравате нашу беседу, ви и сами велите, да треба помоћи сиротињи, — одобравате и велите, али не извршуете. А одобравање и говор без дејства — зар немећу на вас још већу одговорност?! То је само једно лишће на дрвећу а кам плодови? Плода нам дајте па ма и не било на дрвећу лишћа.“

Ево бл. хр. речи, које никада негубе важности! Ево драги камен, који светли кроз толике векове (и светлиће до века) у круни светитеља Николаја, и привлачи к њему срце и хришћанина и не хришћанина! Јер ово небојаху само једне голе речи, већ и дела! Он како учаше тако и чињаше. Још у раним годинама својим, он под упливом тог чувства и преке потребе ондашњег доба, раздао беше сво своје имање сиротињи, а доцнији добитак од својих заслуга још напред одређеваше беднима. Там он пружа потајно кесу с новцима бедној мајци која нема чиме да спреми и удоми своју ћерку; овамо храни у време глади изнемогле; там повраћа неутешним мајкама дечицу њихову; овамо предупрећује преступења, на која навлачи људе нужда и сиротиња. Те тако поред љубави наспрам Бога, коју он сваком даном приликом засведочаваше, наш светитељ Николај оличи још на себи потпуни *образац* љубави и спрам ближњих својих.

Желимо ли и ми, бл. хр. да будемо љубитељи Бога и ближњих својих, те да тако испунимо две прве и најглавније заповести хришћанске, и тим самим постанемо прави последници данашњег светитеља нашег, — то обратимо мало бољу пажњу на ову главну црту из живота светитеља Николаја. И код нас, браћо, има невоље и оскудица у друштву; и код нас три и пати овде-онде по која душа хри-

шбавсека горку нужду у домаћим потребама — или зато, што іоі стари небеіаху вештїи и искуснїи, или и зато, што сама оста слаба и неіака, или напоследку и зато, што не беше бољег сачуствија од стране суседа, друга, пријатеља брата, те да пружи братску руку помоћи и предохрани од горке нужде и сиротиње, но коіа — душа свакоіако заслужује нашег сачуствија и помоћи. Господ у овом случају не тражи тако много од нас. Он се несрди што ми имамо више и боље, што смо окићенїи и богатїи него друго, іер он даіе и богаство благосиљајући трудове наше, већ само вели: „богатство аще течеть, не прилагайте сердца; т. і. нетеците ради тековине само не теците ради само чувствених и себичних своїих задовољства, већ теците тако, како би богатство ваше било у корист и душе ваше па и ближних ваших, іер се тако слави Бог. „Ако не можеш да уделиш сиромашку десетину, ка што чиняше добра воља првих хришћана, а ти му удели стотинити део, пак ћеш опет бити мио Богу“ говораше св. Никола. .

Па зато будимо *штедрии*, мало отворение руке и срца, кад пред нас изађу ови појави, те да тако поред оне земаљске награде, коју добротинство вуче само за собом, удостоїимо се, да у дан страшнога суда можемо стати и ми у ред оних избраних, о којима Исус говори: „гладан беіах и наранисте ме; жедан — и напоисте ме; странац — и у кућу примисте; наг — и оденусте; бојан и у тамници — и посетисте ме. Прїидите благослаженїи отца моего наследуйте уготованное вамъ царствїе отъ сложенїа мїра.“ Аминъ.

Још неколико речи о нашем г. Митрополиту у Русији.

Учинив подворење императору, императрици, наследнику императорског престола и многим другим великим кнежевима и знатним лицима, наш г. Митрополит, почем іе већ 16 дана провео у Петрограду, крене се 3. Новембра у 5.

www.unilib.rs
 УНИВЕРЗИТЕТСКА
 ВИБЛИОТЕКА

сахати после подне за повратак у Србију преко Вилна, Варшаве и Беча. Множество света од свакога реда и стања изјавише жељу да га испрате на жељезници — који до Вилна, који до Варшаве, те да тако и при самом растанку још једном докажу како од стране петроградског духовенства, тако и од чланова словенског благотворителног комитета, па и целог петроградског друштва оно високо уважање, ону безграничну оданост „*коју је сваки (по уверењу „Голоса“) лично осећао у себи, док је само једном имао срећу састати се и видети с љубвеобилним џерархом српске цркве имајућим поред осталих својих врлина још и особито чувство патриотизма.*“ Праштајући се и давајући свој архипастирски благослов онима, који су га на том путу испраћали, наш г. Митрополит заврши своју беседу овим речима: „*Не само ја, но и цела Србија, неће нигда заборавити ту симпатију, то гостепримство, које ви учинисте мени у Русији*“ —

И Руси са своје стране гледајући како је светло, како је радосно свуда предусретан и дочекиван био наш г. Митрополит, још и сад воде реч о њему и претресају многе догађаје, који су се овде онде у трајућем његовом путовању дешавали. Император велике земље руске Александер II. имао је доброту позвати к себи на разговор нашег г. Митрополита и у зимњем дворцу свом (24 Октомбра) разговарати се с њиме више од по сахата. Извесно се зна, да он с њиме није мога разговарати ни о чему другом до о садашњем стању и судби српске митрополије и српске цркве на истоку. Ал не гледа тако просто на тај састанак Ђерарха српске цркве са православним царем Севера народ руски. Он гледа на то као на какав особити момент фактичког сближења, фактичког старања и бриге једног братског народа према другоме. Царска реч — то је велика и света реч за православног Руса. Њему је мука донде, докле што не дође до царског ува, а о даљем благопријатном извршењу овог или оног предузећа — он

неће после ни да посумња. Па зато колико је дивних и широких жеља за срећу православне цркве и целе слободе на истоку развио и узбудио у души својој народ руски само од овог јединог факта, што он чује и зна позитивно, да је љубљени и мили Царх српке цркве говорио лицем к лицу са *Баћушком* царем великим и говорио више од по сахата!?. Такви су моменти велики и значајни за православног москова. И он неће ово лако избрисати из памети своје: он ће то записати на страници срца свога и с пуном надом изчекиваће да види благодетне посљедице од тог разговора.

Затим народ руски чује и зна и то, да је тако исто имао драгу вољу наслѣдник царскога престола и велика кнегиња царева Марија Теодоровна позвати к себи на састанак нашег г. Митрополита и с њим у равној мери, као што је и сам цар, разговарати се о свима потребама и нуждама српке цркве на истоку. Па зна и то да су ово исто повторили и велики кнезови — браћа царева — Константин и Николај Николајевић. И опет нови доказ, ново уверење да циљ ка којој се тежи, неће бити промашена, да с ближење такво међу јединим рођеним словенским народом мора донети обојудне користи, те да тако и они, који седе ко тмѣ и скни смѣртной, виде једном скѣтѣ келій.

Напослетку поглед на све оне гозбе, на све оне части, које указиваху нашем г. Митрополиту јерарси руске цркве, академије, благотворителни комитети, приватна лица и све ва роши кроз које је пролазио и у којима се бавио, — оне здравице при ручковима, при доласку и праштању, — едра вице, које се даваше не из примљеног обичаја и не из каквог политичког удварања, већ једино из чисте и добре симпатије према лицу које им долази и према земљи, којој је он врли духовни представитељ, — не могу а да не оставе дубоке трагове у срцима сваког Руса и да још већма не подкрепе ону општу мисао — мисао братског јединства два

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

рођена народа и остварење словенске идеје. „Из свега овог, пишу и говоре Руси, ми видимо нови доказ како теже једни к другоме руси и срби и како се та тежња распаљује и подхрањује њиховим сродством, које се све више и боље сазнаје пробуђеном свешћу и њиховим историским положајем.“

Да приведемо још овде једну беседу, коју изговори свештеник цркве св. Ђирила и Методија отац Игњат Зилетинкевић у вароши Острогу (у волинској губернији) кад срете у својој цркви нашег г. Митрополита.

„Високопреосвештени Јерарх православне српске цркве“!

Походећи знатна места духовних завода у Русији, ваше високопреосвештенство као многопоштовани члан св. Ђирило — Методијевског братства, благоволисте удостојити својом посетом и нашу православну варош. Та посета ваша не исказана је за нас: она нам даје неописану утеху, обилату духовну радост.

Поздрављајући, данас у св. храму нашем, ваше високопреосвештенство, као представитеља, Јерарха и духовног просветитеља Србије, ми имамо срећу у лицу вашем поздравити и сву православну цркву српску изодавна прослављену великим равнитељима духовне просвете, као што су св. Сава, св. Симеон Мироточиви и многи други.

У лицу вашег високопреосвештенства ми данас поздрављамо ту православну цркву српску, која некада део своје духовне просвете предаваше и цркви руској у лицу св. Кипријана Митрополита ксеа Росији, — поздрављамо ту јуначку цркву, која у средини тешког искушења и насиља *агарјанског*, умеде тако лепо сачувати чистоћу вере Христове и предања апостолска.

У лицу вашег високопреосвештенства ми срдачно поздрављамо данас и све стране православних Срба, — то некада славно и чувено царство Стефана, Милутина, Душана, тај једнокрвни нам и велики младар великог Словенског

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

племена, који поред свију својих политичких незгода грађанског свог живота, мушки стаде на браник и умеде очувати своју племениту словенску народност.

Имај доброту православни Ђерарх — наш драгоцени госте, ући у нашу скромну, и теби милу светињу, и у њој излити на нас свој свети благослов од стране целе православне српске цркве; а љубезној и врлој сестри нашој православној Србији узајамно понети благослов од светог престола нашег храма првоучитеља Словенских Тирила и Методија; а лично од свију нас братско о Христѣ цѣлованіе.

Дао би Бог да овим узајамним, духовним поздравима, овим апостолским сближењем и сјединењем, овим друже-ским, братским предусретањем, сва једнокрвна и једнове-рна Словенска племена лепше и ближе једно друго познаду једно друго потпомажу — узајамним својим молитвама, сво-јим искреним сачуствијем и братском љубави „аже о Хри-стѣ Господѣ, Спасителѣ нашемъ.“

С р п с к а ц р к в а

(Од Каница.)
(Продужење.)

Калуђери у Србији живе не ожењени у 41. манастиру, има их 121. а под управом својих старешина, које сами би-рају. Манастири су самосталне правне личности. Братство живи у начину заједнице у потпуном општем добру. Мона-стирским добром управља један од браће, кога они слобо-дно изберу и на то одреде, а тај после сваке године целом братству и старешини предаје рачуне. Калуђери морају осем обичних правила да врше прописане дужности, још и за парохије да се брину, које су понегде врло големе, у њиховој средини где они живе. Они зато примају од својих нуријаша оне исте приходе што и мирско свештенство. Ка-луђери не могу да располажу слободно својим тецивом у

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

случају смрти као мирски свештеници. Сва њихова посмр-
тина припада по каноничком праву ономе манастиру у коме
живе. Беше на михољској скупштини 1867 г. гласова, који
захтеваху да се одузму манастирима парохије и да се уки-
ну сви они манастири који не притежавају довољно добра
за плаћање порезе. Интелигентнији кругови српски као да
мрзе на калуђере веома. Црквенска административна управа
врши се по својим политичким окружним и среским одеље-
нима. Да се овоме одговори, сваки је округ подељен у
3 — 6, а сви скупа у 34. протопресвитерата и намесништва;
те из њих 18 прота и 16 намесника образују митрополиту
и трима владикама земаљске асистенте (помоћнике). Владике
обилазе сваке године по један крај своје диоцезе, те бдију на
делателношћу њихова потчињена свештенства За распра-
вљање црквених ствари као и вршења црквенске управе има
три црквенска суда: диоцезанска конзисторија, апелаторија
и народњи синод. — Београдску конзисторију саставља ми-
трополит са три конзисторијска члана; од њих је (члан)
један калуђерска реда а двојица мирска. Остале диоцезе
имају у конзисторији својој владика и два члана, једног
калуђера а једног мирског свештеника. *) Конзисторијске чла-

*) Овакво уређење наших конзисторија, у којима је Митрополит
— односно владика, бивао преседник и вршио суђења су три
члана, било је до 1862. године, а еданде је то новим уређе-
њем наших духовних судова преиначено. Нашу конзисторију
или првостепенни духовни суд попуњавају сада три члана, сва-
гда под председништвом једног протојереја. Од ових чланова
по закону могу бити два лица од мирскога реда, а једно —
свагда од монаштвајућих. Монаштвајуће лице разликује се од
осталих чланова у праву суђења тиме, што нема гласа при
решавању брачних парница. А Митрополит и епископи имају
своју оделиту административну управу, коју независно од кон-
зисторија врше до извесне ограничености у многим случајима.
И поједине предмете, нарочито иступе и преступе свештеника
предају тек онда конзисторијама на суђење, кад такви пре-
ступи превишавају круг њихове административне власти.

нове плаћа држава као и канцеларијске чиновнике. Компетенција конзисторије обухвата надзор о ширењу црквенске правоверне науке у цркви и школи, о просвети и њеним потребама и о стању свештеничких нурија. Они упржававају дисциплинарну власт над оним свештенством над којим и пак у појединостима и цивилна власт извршује; суђење у првој надлежности и чисто духовним парницама међу свештенством и грађанима а и у даљем трајању или развођењу брака и уништењу. Конзисторије имају права да чувају цркве и свештенство; њихову штатистику као по црквеним добрима, да воде и чисте рачуне с изводима од крштења, венчања и умрлих, и да влади предају сваке године. Дијецезанскѣ конзисторија доставља своје извештаје преко протопопијата и намесништава дијецезанском свештенству, од којих примају штатистичка дата и периодичке извештаје (наредбе) о одношајима појединих свештеника. Сваки досуђени случај у дијецезанској конзисторији, као првој надлежности важи за апелату код друге надлежности али за осам дана пошто се достави узрок.

Апелаторија отправља дужност као (надзорна) *извршна* и званична *надлежност* за сва дела што их врше дијецезанске конзисторије. Конзисторијску апелаторију саставља митрополит су три владике и још двојицом прота, који су у великом поштовању, архимандрит и неколико хонорарних чланова. *) Пресуде дијецезанских конзисторија о збацању и губљењу звања свештеника као-год и развод брака важе

*) И ово је, може бити, негда постојало, али је поменути престојством духовних судова преиначено Апелаториску конзисторију састављају код нас сада председник, подпредседник и четири члана. Председник бива свагда по један из епископа, кога г. Митрополит одреди за ону годину. Подпредседник је сталан, но из монашког реда; а четири члана — четири одабрана протојереја из сваке дијецезе по један.

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

тек тада правно, пошто пређу ревизију и потврђење апелаториске конзисторије. Апелаторији осем овога морају конзисторије да полагају све црквенске рачуне и садржај записника, те да она подноси државној управи. Митрополит сазивље сваке године по једанпут у Београд апелаторијску конзисторију, а ако затреба и више пута. На скупштини михољској (Октобра 1867) показане жеље да се одузме владицама велика вага над свештенством и на раширење апелационских права до синодских, чини се да мало имају изгледа за извршење (испуњење.)

Народњи синод има највећу власт духовну у Србији. Он се сазивље пошто се сврши апелаторијска конзисторија; сачињавају га три земаљске владике под преседништвом митрополитовим. Синод мора да бди на јединство и чистоту правоверне науке по црквама и школама у кнежевини и над напретком хришћанскога живота у народу. Синод се брине о ваљаном свештеничком изображењу и поставља од њих заслужније на већа звања. Синод бира владике и митрополита, предлаже их државној управи за наименовање и управља свима одношајима цркве ка синоду. У чистим духовним делима (приликама) решава синод савршено. Али ако његове наредбе пређу у област државну, онда им треба дозвољење од управе и тад се од ње у законским формама с додатком „у договору црквенске управе“ публикују (обнародују) Сва су црквенска добра њена потпуна својина. Држава се ни мало не меша у њено управљање. Црквенска су добра већом чешћу непокретна, која пређе припадаху као вакупи турским џамијама, а после их држава уступила као сопственост црквама и манастирима и из капитала, који се дају на зајам са 10 % као залог. С добрима мирских црква управљају редом грађани који општина избере те они сваке године пред протом, свештеником, ереским начелником и општинским кметом рачун морају да полагају. Општина не сме преко 500 гр. из црквеног фонда издати

без дозволења конзисторије (ткалац.) Сопствени црквенски капитали већом се чешћу употребљују на издржање и по-
 лепшање цркава, а у већим варошима, где се више намножи
 становништво, онда се троше на грађење већих цркава, о
 којима ћу у последњем одеку још да зборим. Имање свих
 цркава, — 385 парохиских, 16 црквица и 41. манастир —
 по најновијем извештају износаше (1867) на фонд мир.
 цркава 1.903.370. а манастирских 71.181. ф. Аустр. вред. Ти
 новци стоје под надзором државним и њеном главном ко-
 нтролом.

(Продужиће се.)

Историја хришћанске цркве.

(Продужење.)

Како стигне глас о томе до јудеја, одма се одпочне
 страшна сеча у свима суседним провинцијама где су јудеји,
 били у непрекидном непријатељству са иноплеменицима, који
 су по већој части били грчкога порекла. Они дошав у јарост
 нештедно опустошаваху предел, убијајући свуда иноплеме-
 нике, и грабећи и палећи њихово имање. Силне чете раз-
 бојника обилазиле су вароши и села са ватром и мачем;
 и наскоро Сирија, палестина и мала Азија запламте у
 крви. Но и домородци такође не штеђаху јудеје, и са
 потпуном вољом непријатељствоваху. У Птолемаиди и
 Аскалону било је убијено до пет хиљада јудеја; у Ски-
 топољу је издајнички посечено до тринајест хиљада; у
 Дамаску десет хиљада. Све вароши у Сирији и Палестини
 представљале су страшно гледиште; две непријатељствујуће
 странке биле су се без икакве штедње по улицама вароши,
 испуњавајући их мртвим телама и обливајући их потоцима
 крви. У Александрији, — у Египту — живило је множество
 јудеја; велики Александер им је још дао равна права са
 грађанима; но александријци гледаху на њих попреко. И сад

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
 сав народ, приставши против несрећних јудеја, побије до педесет хиљада људи. Сва ова обострана злочинства произвела су највеће общте огорчење.

Напоследку римски управитељ Сирије, Кести-Галив, видећи свуда побуну и непоредак, крене силну војску у јудеју. Он лако завлада неким галилејским варошима: Лидом, Завулоном, и заустави се близу Јерусалима. У то време згрне се у Јерусалим силни народ због празника шатри: но јудеји, немотрећи на светост празника, прикупе велику силу, с јарошћу нападну на римљане, који су принуђени били повући се натраг претрпивши велики губитак. Но ипак је Кестин, после неколико дана, дошао још ближе к Јерусалиму, спалио преградије и обсео варош. Да је се он одважио на јуриш, њему би лако било да завлада Јерусалимом, који у то време не беше још спреман за обрану, нарочито и с тога, што су становници раздељени били на странке. па су неки хтели да се бране до последка; но већа странка, огорчена угњетавањем Зилота, била је готова да се покори римљанима, и још је тајно предлагала Кестнију да га пусти у варош. Но Кестин, обманут лажним извештаима, нвје поверовао томе предложењу; и наједанпут на највеће удивљење јудеја, у клони обсаду и удали се. То је тако охрабрило јудеје, да су они стали гонити удаљавајуће се чете, отму сва обсадна оруђа и посеку врло велики део војске римске. Кестин се једва спасе са малим остатком своје многобројне војске.

Ово изненадно и неочекивано удалење римљана било је велика милост Божија за хришћане, находивше се у Јерусалиму: јер су они тим добили прилику да оставе варош. Кад су они видели око светог града римске заставе са изражењима незнабожачких богова, вероватно су се опоменули ових речи Спаситеља: „Кад видите Јерусалим обкољен војскама, знајте, да је се тада приближила његова пропаст. Тада ко буде у јудеји, нека бежи у гору; и ко буде

у вароши, нека бежи из ње“ (Лук. 21). Они са епископом своим оставе Јерусалим и уклоне се у малу варош Пеллу, близу Јордана. Чудновато беше овде то, да ни један хришћанин није погинуо у тој ужасној, крвавој војни.

Јудеји орабрени успехом, но очекујући нов нападај, стану се сад живо спремати за одбрану. Шта више, они на неко време одложе међу собне распре, и сви укупно заузму се за обште дело. Пошто су изабрали себи начелника, стану поправљати порушене стене и куле, подизати нова утврђења, ковати оружје, спремати војнике. У све провинције разаслани беху веште вође, којима је наложено било да утврђују градове и да набављају све што беше од потребе за одбрану. Галилеја је поверена била Јосифу Флавију, који је после, као очевидац, описао војена делања. Из његовог доставерног казивања, које је до нас дошло, и црпимо ми подробности о јудејској војни.

Император Нерон јако се огорчи, кад чује да је Кестин Галији побеђен и разбијен; он одма пошаље против јудеја силну војску под управом раброг и искусног полководца Веспасијана. Веспасијан одпочне војну у Галилеји, и наскоро савлада многим варошима па и ако су ове биле јако утврђене; и јудеји се с највећим мужеством бранише. Они се бранише очајано, предпостављајући да је смрт далеко боља и поштенија но робовање у римљане. Војна беше веома жестока, у њој погине одвећ велики број јудеја. Један град Јотапат, под управом Јосифа Флавија, држао се око два месеца; у време обсаде погинуло је до 40.000 јудеја, и кад је напоследку град био узет, онда су житељи, сакривши се у пећине, сами себе лишавали живота само да не падну у руке римљанима. Само се начелник Јосиф Флавиј, предао Веспасијану, и задобио је његову наклоност, предсказавши му да ће он бити император, но тај његов поступак жигосао га је поругом у очима саотачественика. У вароши Гамали, која је узета била после дуге и трудне об-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

саде, огорчени римљани нису штедили ни жене, ни децу, због чега хиљада јудеја сами себе по убијају. У Тарихеи, близу генисаретског језера, погине одвећ много људи и до 30.000 јудеја одведени буду у робство. Остали чинише покушај да се спасу на лађицама, но непријатељи их стигну. Бој се крвав одпочне на језеру генисаретском; број убијених и утопљених био је тако велики, да су дуго после тога околине језера биле пуне због смрада трулежних телеса.

Пошто тим начином Веспасијан покори целу Галилеју, презими у Кесарији, и на пролеће опет одпочне војну. Он освајао је један за другим све утврђене градове, смешташе у њих своју војску и приближаваше се Јерусалиму. Но он није наглио да обседне варош, јер је знао све, шта је бивело у Јерусалиму; а то је за њега било користније, него и саме напредне војне. Јудеји у Јерусалиму бејаху страшно у хрђавом одношају а тиме су слабили своје силе и трошили средства, која би требало да употребе укупно против обштега непријатеља. Зилоти, који су задобили веома велику власт, представљајући себе за велике браниоце отчинства и закона, сад се користеше том влашћу само ради личних и користних угодности. Они без икаквог сажалења почну робити и угњетавати народ, затварати у тамнице најбогатније и поштене грађане, да би добили од њих новаца: или су их кривили у томе, да су намеравали предати град римљанима, па су их за то метали на муке и казнили смрћу. Његова се странка још већма увеличала разбојницима, изгнаних из суседних предела, и бегунцима из разних вароши Галилеје, који су сви наглили у Јерусалим, надајући се да нађу безбедног склоништа. Свирепост Зилота постала је све већа; они освоје храм, изсмеју најсветије законе и обичаје и почну највеће преступе. Напоследку угњетен од њих народ устане против њих, под предвођењем првосвештеника Анана. Код самога храма започне се жесток бој. Зилоти, обкољени са свих страна, затворе се у храм, и разарена

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

гомила народа пође за њима; но Анана је заустави бојећи се да не оскврни храм крвопролићем; он се задовољи тиме, што је обколио храм јако наоружаном стражом, и на-
 дао се, да ће Зилоти напоследку морати да се предаду. То би заиста и било, да се није нашао издајник, који је тајно позвао у помоћ Зилотима суседно племе, Идумејце, *) уверивши их, да Анан хоће да преда град римљанима, и да су Зилоти једини браниоци закона и слободе. Како Идумејци то чују, одма се наоружају и на броју 20000. људи дођу к стенама Јерусалима. Анан који у то време управљаше градом, није их хтео пустити наоружане у Јерусалим, бојећи се новог непоредка. Идумејци, разљућени тиме, и обманути лажним гласовима, не хтедоше удалити нег наступе око стена градских, очекујући zgodну прилику за улазак. Те исте ноћи подигне се страховита олуја са земљотресом над Јерусалимом. Зилоти, користећи се обштом забуном и ноћним мраком, изађу тихо из храма и отворе врата Идумејцима. Двадесет хиљада Идумејаца уђу сад у град и ту се одпочне зстрашна сеча. Зилоти и Идумејци, побивши стражу, трчали су по граду, и целу ноћ је трајало крвопролиће; огорчени будући, они су секли и на десно и на лево, не штедећи никога; и другог дана нађено је само у околини храма до 8.500 мртвих телеса. Но тиме се још није све свршило. Идућега дана Идумејци казне смрћу првосвештеника, сматрајући га за издајника; у самом храму умртве једнога од најпоштенијих грађана; тамнице напуне сужницима, које су после метали на муке и убијали, а тамнице изнова пунили другима. Тим начином Идумејци и Зилоти, за неколико дана, поубијају до 20.000 хиљада људи.

После неколико дана, Идумејци, дознавши, да су преварени, заваде се са својим савезницима и удаде се. Но не-

*) Идумејци су најпре непријатељствовали са Јудејима, но наскоро пред рођењем Христовим приме закон Мојсеов, и после су се противили Римском господарству.

срећном граду није било ништа лакше. Зилоти, осиливши се тим, што су погубили своје најзнатније непријатеље свирепствоваху сад још већма. Нико није био поштеђен од њих; отимања и страшне казни непрестано се понављаху; страх и ужас испуни срца свију: они несмедоше оплаквати убијене сроднике и пријатеље, нити су смели сарађивати тела њихова; јер су Зилоти и једно и друго држали за преступљење, које заслужује смрт. Најпосле се сами Зилоти заваде и поделе на две странке. Једна под управом Елеазара, бранила се из оgrade храма; а друга под управом одважног разбојника, Јована Гискале, нападала је на ону, и обе странке војујући између себе, не престајашу мучити и угњетавати бедан народ. Међутим, док су ове странке свирепствовале у граду, трећа је опустошавала околна места. Ову предводио је неки Симон који је, привлачећи к себи лопове и разбојнике, скупио под своју упаву до 40.000 људи. Он завлада неким тврдињама и отуда је нападао на вароши и насеља. Нико није био поштеђен од крвожедних злочинаца, који нису знали за жалост. Опустошивши Идумеју, Симон се настани код самих стена Јерусалимских, желећи да освоји град. Ето какав је ужасан био положај Јерусалима, кад је Веспасијан приспео к њему! Трпећи мучења у унутрашњости од непријатељствујућих странака, несрећни град био је још и споља обседнут својим разбојницима. Само су га једни римљани још као штедили; но већ су многи од житеља Јерусалима, доведени до очајања злочинствима Зилота, очекивали римљане готово као избавитеље. Неки нађу средство те побегну из Јерусалима и дођу до Веспасијана, кога су молили, да учини крај њиховим бедама.

Веспасијан, држећи сад, да се све клони њему на добро, приближи се сасвим к Јерусалиму и већ се спремао био да га обседне, но наједанпут добије извештај о смрти императора Нерона. Тада он прекрати нападај, очекујући заповести из Рима. Тамо после Нерона, три императора, један за

другим, владаху сваки само по неколико месеци; и на пола године после смрти Неронове, војска избере за цара самог Веспасијана. Овај принуђен вратити се у Рим, остави наскоро Јудеју, предавши власт над војском сину свом Титу.

За то време у Јерусалиму су раздори и не поредци још већи постали. Народ, измучен од својих гонилаца, напусти да позове себи у помоћ Симона с његовим разбојничким четама, надајући се, да ће му он бити бранилац од варварства Зилота. Симон обећа све, што је народ желио, уђе у град као ослобођач, и са помоћу народа, одпоче нападати на Зилоте у храму, али их није могао изгнати; а међутим, добивши власт, стао је такође угњетавати народ и несрећни Јерусалим, мучен странкама, које су међу собом непрестано војевале, трпио је врло велике беде.

(Продужиће се.)

Идућим бројем оправићемо читаоцима нашим каталог предмета, који попуњавају овогодишње бројеве „Пастира.“

О Г Л А С И.

Књига „Битка Косовска“ готова је и до 30. Јануара 1870. год. разаслаће се оним г.г. уписницима, који ми новце са својим именима до 15. Јануара 1870. год. пошљу кад ћу почети имена штампати, како је књига у место у — 5 табака изнеда 7 табака, то остављам псту цену 5. гр. чар. или 80 нов. Аустр. вред. за г.г. уписника, а доцније дућанска цена биће 8. гр. чар. или 80. нов. Аустр. вред. молећи да се што више упишу до означеног 15 Јануара 1870. године.

Пошто је пак ова књига намењена на циљ потпомагања ученика у старој Србији и старинаје, молим покорно од стране спромашних ученика да се нас подоста упишемо.

У Београду

18. Децембра 1869. год.

Данило Живковић,
дуванџија код Дуда.